پیشنهاد استانداردهای مناسب کشوری پرستاری و مامایی با اقتباس از استانداردهای بین‌المللی: مطالعه موردی دوره کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی

مریم الله‌دادیان*، شایسته صالحی، روشنک حسن‌زهرایی، حسن فرهمند

چکیده

مقدمه: استفاده از استانداردهای خارجی برای اعتباربخشی مقطع کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی در ایران امری غیر اصولی به نظر می‌رسد، پژوهشگر با بهره‌گیری از این استانداردها و نظرات صاحب‌نظران پرستاری و مامایی در ایران، به تدوین استانداردهای منطبق با شرایط آموزشی در ایران پرداخته است.

روش‌ها: این مطالعه به صورت چند مرحله‌ای در سال‌های ۱۳۸٤ تا ۱۳۸۵ انجام شد. در مرحله اول، استانداردهای جهانی از طریق اینترنت استخراج، و در مرحله دوم، با بهره‌گیری از این استانداردها و اظهار نظر اساتید راهنما، استانداردهای مناسب کشور تنظیم شد. در مرحله سوم، از تکنیک دلفی برای نظرسنجی استفاده گردید، بدین ترتیب که ۵۰ نفر دارای معیارهای ورود به مطالعه به روش نمونه‌گیری مبتنی بر هدف انتخاب شده نظرات آنها در خصوص مطلوبیت استانداردهای پیشنهادی در شرایط آموزشی کشور با کمک پرسشنامه طراحی شده در مرحله دوم سنجیده شد. نتایج توسط روش‌های آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج: پس از اعمال نظرات صاحب‌نظران در خصوص انطباق این استانداردها با شرایط کشور، ۲۸ استاندارد و ۲۲٤ شاخص در دوره کارشناسی ارشد، به عنوان استاندارد نهایی پیشنهاد گردید.

نتیجه‌گیری: اکثراستانداردها از وضعیت ۹۰ درصد مطلوبیت برخوردار است و فقط مباحثی نظیر ارائه مدارکی دال بر توانایی صحبت کردن به زبان انگلیسی و یا شایستگی تحصیل در دوره کارشناسی ارشد، درصد مطلوبیت کمتری داشت. به نظر می‌رسد عمده‌ترین علل عدم مطلوبیت آنها، وضعیت آموزش در ایران باشد.

واژه‌های کلیدی: استانداردهای بین‌المللی، کارشناسی ارشد، پرستاری، مامایی.

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / بهار و تابستان ۱۳۸۷؛ ۸(۱): ۱۵ تا ۲۲

مقدمه

در سال‌های اخیر، توجه به حفظ و ارتقای کیفیت دانشگاه‌ها در ابعاد مختلف در کنار رشد کمّی آنها، یکی از دغدغه‌های اصلی صاحب‌نظران در کشورهای پیشرو و پیشگام در آموزش عالی بوده است(۱). در این میان، فرایند اعتباربخشی، به عنوان یکی از مهم‌ترین روش‌های تضمین و ارتقای کیفیت در آموزش عالی کشور مطرح گردیده است(۲).

اعتباربخشی فرایندی است که در جریان آن، یک سازمان مشخص با استفاده از نظر مجموعه‌ای از خبرگان یک حوزه تخصصی، بر اساس استانداردهای مدون و از پیش تعیین شده، نسبت به انجام ارزشیابی‌های ادواری منظم واحدهای

* **آدرس مکاتبه:** مریم الله‌دادیان (مربی) گروه مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد فلاورجان. maryamallahdadian@yahoo.com
دکتر شایسته صالحی، دانشیار گروه بهداشت (salehi@nm.mui.ac.ir)؛ روشنک حسن‌زهرائی، مربی گروه مامایی (hasanzahraie@nm.mui.ac.ir)؛ حسن فرهمند، مربی گروه بی‌هوشی دانشکده پرستاری و مامایی (farahmand@nm.mui.ac.ir) دانشگاه علوم پزشکی اصفهان.
این مقاله در تاریخ ۸٦/۱۱/۲۹ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۷/٤/۲٤ اصلاح شده و در تاریخ ۸۷/۵/۱۲ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-09-06]

آموزش در حوزه مورد نظر اقدام نموده و در مورد اعطای صلاحیت آموزشی به آنها، تصمیم‌گیری می‌نماید(۳).

در ایران نیز در دهه‌های اخیر، مسأله اعتباربخشی در آموزش عالی مورد توجه قرار گرفته و در برنامه سوم توسعه، و نیز مصوبات شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، توجه ویژه‌ای به امر اعتباربخشی مؤسسا ت و دوره‌های آموزشی شده است(۳).

اسکریون (Scriven) در سال ۱۹۸٤ الگوی اعتباربخشی را در هفت مرحله توصیف کرد(٤) که یکی از مراحل اصلی اعتباربخشی، تدوین استانداردها و بازنگری مداوم آنها توسط کمیته‌های تخصصی است(٥) استانداردها باید با بحث و اجماع صاحب‌نظران تدوین شوند و توسعه یابند. استانداردها بر پایه تعدادی از حوزه‌ها و معیارها بنا می‌گردد که حوزه‌ها در واقع اجزای گسترده‌ای از ساختار و فرایند آموزش، و معیارها جنبه‌های خاص از یک استاندارد که مترادف نشانگر عملکردی است، می‌باشند(٦).

ارزیابی بر اساس استانداردهای قابل قبول محرک مهمی برای بهبود و بالا بردن کیفیت آموزش است و فرصت‌های تحقیقات و توسعه آموزش را گسترش می‌دهد(۷).

دوره کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی به منظور تأمین نیروی انسانی متعهد و متبحر در این رشته‌ها و دستیابی به راه‌های تخصص در علوم وابسته به آن برای جبران کمبود نیروهای متخصص تاسیس گردیده است تا این افراد بتوانند در هر یک از ابعاد آموزشی، پژوهشی و مدیریت فعالیت نمایند و با استفاده از مقالات علمی و تحقیقات در جهت پیشبرد مرزهای دانش کوشا باشند(۸).

با توجه به اینکه ارتقای کیفیت در هر گروه آموزشی و از جمله تحصیلات تکمیلی پرستاری و مامایی منوط به تعیین وضعیت موجود در گروه و بررسی راهکارهای اجرایی برای بهبود کیفیت برنامه است و در این مسیر وجود و توافق بر سر استانداردها و مشخص ساختن آنها یکی از گام‌های اساسی است، بنابراین، تدوین استانداردهای این مقطع بر اساس موازین و ساختار سازمانی کشور ضروری است.

در حال حاضر، در بسیاری از کشورهای جهان، سازمان‌های متعددی، اعتباربخشی در مقاطع مختلف تحصیلی در رشته‌های پرستاری و مامایی را انجام می‌دهند. بطور مثال، کمسیون آموزش پرستاری دانشگاهی (Commission on Collegiate Nursing Education-CCNE) نماینده اعتباربخشی مستقل در امریکاست که رهنمودهایی برای بهبود و افزایش برنامه‌های آموزشی و حرفه‌ای دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد در اختیار دانشکده‌های پرستاری و مامایی قرار می‌دهد(۹). همچنین انجمن ملی اعتباربخشی پرستاری (National League for Nursing Accrediting Commission-NLNAC) استانداردهای دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد پرستاری را بطور مجزا مشخص نموده و اعتباربخشی این دوره‌ها را با توجه به این استانداردها بر عهده دارد(۱۰). در این راستا، دانشگاه دوبلین (Dublin)، فلسفه و اهداف رشته، نتایج یادگیری، شرایط پذیرش، شهریه و کمک‌های مالی، راهکارهای آموزشی، ساختار و طول دوره، برنامه آموزشی و روش ارزیابی مربوط به دوره کارشناسی ارشد مامایی را مشخص نموده است(۱۱).

علی‌رغم تلاش‌های مستمر دفتر نظارت و ارزیابی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، که نظام کنترل‌کننده دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور می‌باشد، الگویی برای اعتباربخشی این دانشگاه‌ها موجود نیست. الگوهای کنترل کیفیت و اعتباربخشی دانشگاه‌ها در سطح جهانی نیز به لحاظ تفاوت‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و از همه مهم‌تر، ویژگی‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی در ایران، به نظر مناسب نمی‌رسد(۱۲).

بنابراین، پژوهشگر بر آن شد تا با انجام مطالعه‌ای با هدف تعیین استانداردهای بین‌المللی کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی و پیشنهاد استانداردهای مناسب کشوری، مجموعه استانداردهای بین‌المللی آموزشی این مقاطع را استخراج نموده و با بررسی و نظرسنجی از افراد صاحب‌نظر کشور در جهت تدوین استانداردهای منطبق بر ساختار آموزشی کشور اقدام نماید.

روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه تری آنگولیشن چندگانه است که در سال‌های ۱۳۸٤ تا ۱۳۸۵ انجام شده است. مرحله اول، برای استخراج استانداردهای تحصیلات تکمیلی پرستاری و مامایی در سطح جهان، با استفاده از سایت‌های اینترنتی دانشگاه‌های

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-09-06]

معتبر جهان و همچنین انجمن‌های اعتباربخشی آموزش پرستاری و مامایی جهان، با استفاده از واژگانی از قبیل اعتباربخشی، استاندارد، کارشناسی ارشد، پرستاری و مامایی، تحقیقات مکفی انجام گرفت و سپس تمامی استانداردهای جهانی گردآوری شده بطور دقیق توسط پژوهشگر ترجمه گردید.

در مرحله دوم، با مساعدت و راهنمایی چهار تن از اساتید راهنما با تخصص‌های دکترای مدیریت آموزشی، دکترای پرستاری، کارشناس ارشد پرستاری و کارشناس ارشد مامایی، طی ۱۰ جلسه و ۲۰ ساعت کاری، پرسشنامه استانداردهای مقطع کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی در سه حیطه درونداد، فرایند و برونداد در قالب ۱۰ حیطه و به صورت ۲۸ استاندارد و ۲۲۸ شاخص تهیه و به تعداد مناسب تکثیر گردید.

در مرحله سوم پژوهش، از تکنیک دلفی برای نظرسنجی استفاده شد. طبق این تکنیک، اطلاعات جامعی در مورد پژوهش حاضر، استانداردها و چگونگی تدوین آنها و موارد کاربردشان بر روی لوح فشرده ذخیره و به همراه پرسشنامه در پاکت قرار داده شده، و هزینه برگشت نیز همراه با پاکت دیگری برای ارسال پرسشنامه به پژوهشگر در پاکت قرار داده شد و برای واحدهای مورد پژوهش ارسال گردید. ازنمونه‌ها خواسته شد در صورت تأیید هر یک از استانداردهای مذکور برای آموزش کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی در ایران، در ستون قابل قبول علامت بزنند. ولی در صورتی که به نظر آنها استاندارد مذکور تا حدودی یا اصلاً، متناسب با شرایط آموزشی کشور نمی‌باشد، در ستون غیر قابل قبول علامت بزنند و در صورت لزوم دلیل خود را نیز بنویسند. در ضمن، در صورتی که در مورد هر حیطه استاندارد، پیشنهادی دیگر داشتند، در ستون مربوطه ذکر نمایند.

لازم به ذکر است قبل از ارسال پرسشنامه‌ها به واحدهای مورد پژوهش، برای جلب رضایت آنها در مورد شرکت در پژوهش حاضر، حتی‌الامکان تماس تلفنی حاصل گردید و پس از کسب موافقت آنها پرسشنامه‌ها ارسال شد. همچنین پس از ارسال پرسشنامه‌ها به واحدهای مورد پژوهش، از طریق تماس تلفنی، ضمن حصول اطمینان از دریافت پرسشنامه، توضیحات لازم در مورد پژوهش داده شد.

سپس پاسخ‌های دریافت‌شده توسط اساتید راهنما و پژوهشگر مورد بازنگری قرارگرفته و اصلاحات و تغییرات لازم در استانداردهای پیشنهادی داده شد.

در مرحله چهارم، مواردی که اصلاح لازم داشتند، انجام گردید و به استحضار پیشنهاددهنده رسانیده شد و پس از بازنگری پاسخ‌های شرکت‌کنندگان در پژوهش، مطلوبیت و عدم مطلوبیت استانداردها با شرایط آموزشی کشور مورد سنجش قرار گرفت و در نهایت، استانداردهای مورد اجماع واقع شده که از ۷۰ درصد مطلوبیت به بالا بر خوردار بودند، به عنوان استاندارد نهایی ارائه گردید. لازم به ذکر است که در تکنیک دلفی، نظرات و پیشنهادات مطرح شده، از اجماع ۵۱ درصد تا برای احتیاط بیشتر از ۷۰ درصد در نظر گرفته می‌شود(۱۳). پژوهشگر در این تحقیق اجماع ۷۰ درصد به بالا را منظور خواهد کرد، به نحوی که:

استانداردهای با درصد مطلوبیت ۹۵ تا ۱۰۰ عیناً آورده شده است مگر آن که اصلاح ویرایشی و یا نگارشی مد نظر باشد.

استانداردهای با درصد مطلوبیت ۷۰ تا ۹۵ بر اساس پیشنهادات اصلاحی واحدهای مورد پژوهش و نظر اساتید راهنما اصلاح گردیده و آورده شده است.

استانداردهای با درصد مطلوبیت کمتر از ۷۰ حذف گردیده است.

در ضمن، تغییرات اعمال شده، مبتنی بر نظرات و پیشنهادات صاحب‌نظران بوده و به صورت اصلاح استاندارد، تغییر مکان استاندارد، ادغام دو یا چند استاندارد و یا حذف استاندارد است.

روایی ظاهری ابزار تهیه شده با استفاده از نظر دیگر صاحب‌نظران تأیید شد و پایایی این ابزار در زمان استفاده آن برای اعتباربخشی تحصیلات تکمیلی پرستاری و مامایی مشخص شد.

جامعه پژوهش در این مطالعه، کلیه معاونین آموزشی، مدیران تحصیلات تکمیلی، مدیران گروه‌های مامایی دانشکده‌های پرستاری و مامایی دارای مقاطع کارشناسی ارشد و دکترا و صاحب‌نظران تحصیلات تکمیلی پرستاری و مامایی دانشگاه‌های علوم پزشکی دولتی کشور بودند.

تعداد نمونه‌های این پژوهش ۵۰ نفر بود که از بین جامعه پژوهش، با توجه به معیارهای ورود به مطالعه، از طریق نمونه‌گیری مبتنی بر هدف، انتخاب گردیدند. در زمینه معیارهای

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-09-06]

ورود به مطالعه، نمونه‌های مورد پژوهش در زمان جمع‌آوری اطلاعات، به عنوان معاون آموزشی و مدیر تحصیلات تکمیلی و مدیران گروه‌های مامایی دانشکده پرستاری و مامایی فعالیت می‌نمودند یا حداقل دارای ۱۰ سال سابقه عضویت هیأت علمی و ۵ سال سابقه تدریس در دوره کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی و یا یک دوره دکترای پرستاری و دارای سابقه فعالیت اجرایی یا پژوهشی در امور مربوط به تحصیلات تکمیلی پرستاری و مامایی، و یا عضویت در هیأت بورد مامایی پرستاری کشور بوده و حاضر به همکاری و پاسخ‌گویی به سؤالات باشند.

در زمینه محدودیت‌های مطالعه باید گفت گردآوری استانداردها از سایت‌های جهانی مستلزم صرف وقت زیادی بود و به دلیل محدودیت وقت، محقق تلاش کرد در حداقل زمان به این هدف دست یابد. همچنین گردآوری استانداردها از طریق پرسشنامه از صاحب‌نظران تحصیلات تکمیلی پرستاری و مامایی کشور وقت‌گیر بود ولی سعی شد با مداومت و پی‌گیری، استرداد همه پرسشنامه‌ها ممکن شود.

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش‌های آمار توصیفی استفاده شد.

نتایج

پس از بازنگری پاسخ‌های ارسالی توسط اساتید راهنما و پژوهشگر که شامل ۹۰ درصد از کل پرسشنامه‌ها بود، استانداردهای مورد توافق به عنوان استاندارد نهایی ارائه گردید. لازم به ذکر است که اکثراستانداردها از وضعیت ۹۰ درصد مطلوبیت برخوردار بود و فقط مباحثی نظیر، ارائه مدرکی دال بر توانایی صحبت کردن به زبان انگلیسی و ارائه مدارکی دال بر شایستگی تحصیل در دوره کارشناسی ارشد، درصد مطلوبیت کمتری را به خود اختصاص داده بودند.

استانداردهای مقطع کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی در سه حیطه درونداد، فرایند و برونداد در قالب ۱۰ حیطه و به صورت ۲۸ استاندارد و ۲۲۸ شاخص به شرح زیر طبقه‌بندی و تدوین گردید. لازم به ذکر است در هر حیطه به تعدادی از استانداردهای مهم اشاره شده است. شرح کامل استانداردها در گزارش نهایی طرح تحقیقاتی شماره ۳۸۵۰۰٤ دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان آمده است.

درونداد

حیطه ۱، رسالت و اهداف: شامل دو استاندارد و ۱۰ شاخص

مشخص، مکتوب و هماهنگ بودن فلسفه و اهداف تحصیلات تکمیلی با اهداف و فلسفه دانشگاه و وزارت بهداشت و درمان آموزش پزشکی با ۹۷/۵ درصد مطلوبیت؛

وجود برنامه مشخص برای بررسی میزان تحقق اهداف تحصیلات تکمیلی با ۹۵ درصد مطلوبیت.

حیطه ۲، ساختار سازمانی و مدیریت: شامل دو استاندارد و ۱٤ شاخص

تحصیلات تکمیلی باید دارای سیستم مدیریتی باشد که تکمیل و انجام رسالت‌ها و اهدافش را تسهیل، و از کارآیی و انسجام آن حمایت کند با ۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

وجود برنامه‌ای مشخص و منظم برای بودجه تحصیلات تکمیلی با ۹۵ درصد مطلوبیت.

حیطه ۳، برنامه آموزشی شامل: دو استاندارد و ۱۵ شاخص

برنامه‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی باید هماهنگ با رسالت تحصیلات تکمیلی دانشکده بوده و برای تکمیل و دستیابی به اهداف بکار روند با ۹۵ درصد مطلوبیت؛

برنامه آموزشی در سطح کارشناسی ارشد طوری طراحی شده که دانشجویان برای انجام پژوهش، سازماندهی، استفاده و انتشار دانش آماده شوند با ۹۷/۵ درصد مطلوبیت.

حیطه ۴، دانشجو: شامل چهار استاندارد و ۲۸ شاخص

دارا بودن معیارهای لازم برای ورود به دوره کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی با ۹۵ مطلوبیت و شاخص‌هایی از قبیل:

داشتن مدرک کارشناسی با معدل حداقل ۱۵ از یکی از دانشگاه‌های معتبر با ۹۰ درصد مطلوبیت؛

قبولی در آزمون ورودی کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی با ۹۲/۵ درصد مطلوبیت؛

ارائه معرفی‌نامه توسط سه نفر از اشخاص مطلع و آگاه از توانایی‌های حرفه‌ای و آکادمیک دانشجو (۲ نفر از کارفرمایان قبلی و یک نفر از مدرسان قبلی دانشجو) با ۷۵ درصد مطلوبیت؛

مناسب بودن تسهیلات و خدمات آموزشی و پژوهشی اعطایی به دانشجویان تحصیلات تکمیلی با ۹۵ درصد مطلوبیت؛

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-09-06]

تناسب تعداد دانشجویان با تعداد اعضای هیأت علمی در دوره‌های مختلف تحصیلات تکمیلی (نسبت ۳ به ۱) با ۹۵ درصد مطلوبیت.

حیطه ۵، اعضای هیأت علمی: شامل چهار استاندارد و ٤١ شاخص

وجود ویژگی‌های مناسب در اعضای هیأت علمی برای تدریس در دوره‌های مختلف کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی با ۹۷/۵ درصد مطلوبیت؛

داشتن حداقل ۵ سال سابقه کار آموزشی در دوره لیسانس و یک سال کار بالینی در بیمارستان‌ها با ۹۰ درصد مطلوبیت؛

متناسب بودن گرایش تحصیلی اعضای هیأت علمی در رشته پرستاری و مامایی با تدریس دروس و گرایش‌های مختلف در این رشته‌ها با ۹۷/۵ درصد مطلوبیت؛

متناسب بودن فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و خدماتی اعضای هیأت علمی در تحصیلات تکمیلی با ۱۰۰ درصد مطلوبیت.

حیطه ۶، منابع و امکانات: شامل سه استاندارد و ۳۲ شاخص

متناسب بودن امکانات و تسهیلات آموزشی در مقاطع تحصیلات تکمیلی با ۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

متناسب بودن امکانات و تسهیلات کتابخانه‌ای، رایانه‌ای با ۱۰۰ درصد مطلوبیت.

فرایند

حیطه ۷، فرایند تدریس و یادگیری: شامل دو استاندارد و ۲۷شاخص

آگاهی اعضای هیأت علمی از روش‌های تدریس و تنوع آن در آموزش بزرگسالان با ۹۷/۵ درصد مطلوبیت.

حیطه ۸، ارزیابی: شامل دو استاندارد و ۱۷ شاخص

ارزیابی از آموخته‌های تئوری دانشجویان با ۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

ارزیابی از آموخته‌های بالینی دانشجویان با ۱۰۰ درصد مطلوبیت.

حیطه ۹، پژوهش: شامل یک استاندارد و ١٤ شاخص

پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و نحوه نگارش آن با۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

وجود آیین‌نامه‌های مدون و مستند در خصوص چگونگی تدوین و تعیین معیارهای نگارش پایان‌نامه‌ها با۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

استفاده از منابع جدید و به روز در تدوین پایان‌نامه‌ها با۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

تعداد مقالات چاپ شده حاصل از پایان‌نامه‌ها با ۹۵ درصد مطلوبیت.

برونداد

حیطه ۱۰، دانش‌آموختگان: شامل شش استاندارد و ۳۰ شاخص

قابلیت‌ها و توانایی‌های دانش‌آموختگان با ۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

معدل نهایی دانش‌آموختگان در رشته تحصیلی خود با ۹۵ درصد مطلوبیت؛

سرنوشت شغلی دانش‌آموختگان با ۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

نسبت دانش‌آموختگان شاغل به بیکار با ۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

آثار علمی دانش‌آموختگان با ۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

تعداد تألیفات و ترجمه‌های فردی و گروهی دانش-آموختگان با ۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

تعداد مقالات پژوهشی به چاپ رسیده در مجلات معتبر به وسیله دانش‌آموختگان با ۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

تعداد طرح های پژوهشی انجام شده یا در حال انجام دانش‌آموختگان با۱۰۰ درصد مطلوبیت؛

ادامه تحصیل دانش‌آموختگان با۱۰۰ درصد مطلوبیت.

بحث

با نگاهی گذرا به درصد فراوانی استانداردها در سطوح قابل قبول و غیر قابل قبول می‌توان چنین اظهار نظر کرد که اغلب استانداردها از وضعیت ۹۰ درصد مطلوبیت برخوردارند، استانداردهایی که وضعیت مطلوبیت کمتری نسبت به بقیه استانداردها داشتند و یا تغییرات محتوایی در آنها اعمال شده، عبارتند از:

- انتشار اهداف و ملزومات برنامه آموزشی از طرف تحصیلات تکمیلی دانشکده برای استفاده عموم.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-09-06]

این استاندارد، مربوط به استانداردهای تحصیلات تکمیلی مربوط به کشور انگلستان است(۱٤) که با نظر واحدهای مورد پژوهش بدین نحو تغییر کرده: «انتشار اهداف و ملزومات برنامه آموزشی از طرف تحصیلات تکمیلی دانشکده برای استفاده جامعه دانشگاهی».

به نظر می‌رسد توجیه آن، مبهم بودن معیار پیشنهادی به این دلیل باشد که انتشار اهداف و ملزومات برنامه آموزشی برای عموم مردم جامعه الزامی ندارد، و اگر این اهداف و ملزومات برای دانشجویان، اعضای هیأت علمی و بطور کلی، جامعه دانشگاهی، روشن و واضح شود، کافی است. اصلاح انجام شده در استاندارد پیش‌گفت، بر وضوح آن می‌افزاید.

- ارائه مدرکی دال بر توانایی فرد برای ادامه تحصیل (گذراندن دوره‌های مختلف، ارائه مقالات، چاپ کتب و شرکت در بازآموزی‌ها، کارگاه‌ها و سمینارها و...).

این استاندارد مربوط به معیارهای پذیرش دانشگاه‌های یال(۱۵) و اولستر(۱٦) می‌باشد. طبق نظر واحدهای مورد پژوهش، ۲۲ درصد غیر قابل قبول قلمداد کردند که با نظر نمونه‌ها بدین نحو تغییر کرد: «ارائه مدرکی دال بر تلاش فرد برای رشد فردی و حرفه‌ای خود (از قبیل ارائه مقالات، شرکت در بازآموزی‌ها، کارگاه‌ها و سمینارها و...)».

به نظر واحدهای مورد پژوهش، چون این معیار در شاخص‌های پذیرش در دوره کارشناسی ارشد ذکر شده است، پس داوطلبان با مدرک کارشناسی باید دارای شاخص بالا برای پذیرش در دوره کارشناسی ارشد باشند و چون دانش‌آموختگان کارشناسی در حد چاپ کتاب و مقاله نیستند و به عبارتی احراز این شاخص برای این افراد سخت و غیر ممکن است، آن را غیر قابل قبول دانستند. ولی با توجه به اینکه ارائه مدارکی دال بر آمادگی و علاقه داوطلبان برای ادامه تحصیل در دوره کارشناسی ارشد ضروری است، خواهان تغییر آن به شرح گفته شده بودند.

- ارائه مدرکی دال بر توانایی نوشتن و صحبت کردن به زبان انگلیسی نظیر امتحان IELTS با نمره ۷-٦/٥ یا امتحان تافل با نمره ٦۰۰ (امتحان کتبی) یا ۲٥۰ (امتحان رایانه‌ای).

این معیار از استانداردهای مربوط به دانشگاه بریتیش کلمبیا می‌باشد(۱۷) که طبق نظر واحدهای مورد پژوهش، در نظر گرفتن این معیار برای پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد در ایران بسیار سخت‌گیرانه و غیر منطقی به نظر می‌رسد، و در واقع، این شاخص از معیارهای پذیرش دانشجو در دوره دکترا محسوب می‌شود. با توجه به اینکه این معیار از درصد مطلوبیت فقط ٦۰ درصد برخوردار بود، و با توجه به مطالب پیش‌گفت، این معیار حذف گردید.

- ارائه معرفی‌نامه توسط سه نفر از اشخاص مطلع و آگاه از توانایی‌های حرفه‌ای و آکادمیک دانشجو (۲ نفر از کارفرمایان و یک نفر از مدرسان قبلی دانشجو).

این معیار از استانداردهای مربوط به جان هاپکینز است(۱۸) که حدود ۲٥ درصد نمونه‌ها آن را غیر قابل قبول دانستند. این افراد بیان کردند چون در کشور ما بسیاری از معرفی‌ها بدون تأمل صورت می‌گیرد و با توجه به اینکه می‌توان آن را با رابطه و بدون ضابطه گرفت، کارآیی چندانی در امر پذیرش دانشجو ندارد، اما در نهایت، به دلیل اینکه این شاخص از اجماع ۷۰ درصد به بالا بود، به عنوان استاندارد نهایی پذیرفته شد.

لازم به ذکر است که سایر تغییرات اعمال شده در استانداردهای پیشنهادی، اصلاحات ویرایشی و یا نگارشی بود که بر اساس پیشنهادات و اظهار نظر واحدهای مورد پژوهش صورت گرفت.

نتیجه‌گیری

امید است که نتایج این پژوهش به مسؤولین وزارتخانه کمک نماید که وضعیت فعلی مقطع آموزشی کارشناسی ارشد پرستاری و مامایی را در رابطه با استانداردهای تدوین شده تعیین نمایند و پس از اعتباربخشی، که یکی از روش‌های ارزیابی است، دانشکده‌های پرستاری و مامایی در سطح تحصیلات تکمیلی رتبه‌بندی شده و از این طریق، باعث تشویق دانشکده‌ها به ارتقای کیفیت و افزایش سطح استاندارد در میان مؤسسات آموزشی شوند. همچنین نقاط قوت ضعف فرصت‌ها و تهدیدهای نظام آموزشی مشخص شود و مسؤولین با مشارکت یکدیگر به برنامه‌ریزی برای بهبود کیفیت بپردازند. به علاوه، مجموعه این استانداردها این امکان را برای دانشگاه‌ها فراهم می‌کند که به دانشجویان اطلاعات کافی درباره نظام دانشگاهی خود بدهند.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-09-06]

منابع

1. Khaliji M. [Negahi kolli be vazeayate amouzeshe ali dar Iran Dirouz , emrouz va farda]. Majmoue maghalate nakhostin seminare amouzeshe ali dar Iran. Tabatabaei University of Medical Sciences. 1997. Persian
2. Hassanzahraie R. [Eraeye standardhaye beinolmellali etebargozarie danehkadehaye pezeshki va entebaghe an ba systeme amouzeshi]. [Desertation]. Isfahan: Isfahan University of Medical Sciences. 2002. Persian
3. Mirzazadeh A. [Accreditation in health professional Education]. [cited 2002 Sep 5]. Available from: http://www.aftab.ir/articles/health_therapy/medical_science/c13c1178446954_
4. Worthen BR, Sanders RG, Fitzpartick JL. Program evaluation. 2nd ed. New York: Langman Co. 1997.
5. Naseripour M ,Mirzazadeh A,Tavakoli S,Yazdani K. [Moghayese tahlili sakhtare novine etebarbakhshi amouzeshe pezeshki takhasosi dar Iran ba sakhtarhaye moshabeh dar eyalat motahede va Canada]. Persian. [cited 2008 Sep 16]. Available from: http://dme.hbi.ir/cgme/pages.asp?section=accreditation&category=articles&code=analytic_comparison
6. How are ISO standards developed? [cited 2008 Sept 2]. Available from: http://www.iso.org/iso/standards_development/processes_and_procedures/how_are_standards_developed.htm
7. Neufeld VR, Maudsley RF, Pickering RJ, Turnbull JM, Weston WW, Brown MG, et al. Educating future physicians for Ontario. Acad Med 1998 Nov; 73(11): 1133-48.
8. [Tarhe darse doreye karshenasie arshade napeyvaste parastari]. Persian. [cited 2008 Sep 16]. Available from: http://nursing.tbzmed.ac.ir/Persian/hozeyeh%20amozeshi/tarh_arshadpa.pdf
9. Commission collegiate nursing education. Standards for accreditation of baccalaureate and graduate nursing programs. [cited 2008 Sept 2]. Available from: http://www.aacn.nche.edu/accreditation/pdf/procedures.pdf
10. Accreditation standards and criteria for academic quality of post-secondary and higher degree programs in nursing. [cited 2008 Sept 2]. Available from: http://www.nlnac.org/Manual%20&%20IG/2003Edition/Manual_III.pdf
11. Trinity college Dublin School of Nursing and Midwifery. Gurses, postgraduate, master in science in midwifery. [cited 2008 Sept 2]. Available from: http://www.tcd.ie/Nursing_Midwifery/courses/postgrad_mscmidwifery.php
12. Pazargadi M, Payravi H, Yousefpoor Kh, Alavimajd H, Azizi F. [Proposing an accreditation model for medical universities of Iran]. Iranian Journal of Medical Education 2001; 4(1): 26-33. Persian
13. Polite DF, Beck CT. Nursing research. 7th ed. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins. 2004.
14. New England association of school and college. Commission of institution of higher education (CIHE). [cited 2008 Sept 2]. Available from: http://www.neasc.org/cihe/standards_for_accreditation_2005.pdf
15. Yale university school of nursing: Academics at YSN. [cited 2008 Sep 9]. Available from: http://nursing.yale.edu/Academics/Policies/

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-09-06]

16. University of Ulster: Student recruitment and admissions policy. [cited 2008 Sep 9]. Available from: http://prospectus.ulster.ac.uk/geninfo/documents/AdmissionPolicy_08_001.pdf
17. Minimum Academic Requirements. [cited 2008 Sep 9]. Available from: http://www.grad.ubc.ca/apply/how/require.asp
18. Admission Requirements Master's Program. [cited 2008 Sep 9]. Available from: http://www.son.jhmi.edu/apply/requirements/masters/

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-09-06]

Proposing Appropriate National Standards for Nursing and Midwifery Education Derived from International Standards: a Case Study, Master of Science in Nursing and Midwifery

Allahdadian M, Salehi Sh, Hassan Zahraie R, Farahmand H.

Abstract

Introduction: *Applying foreign standards for accreditation of Master of Science in nursing and midwifery in Iran seems anomalous. Taking advantage of these foreign standards as well as the views of experts in nursing and midwifery, the researcher in this study tried to develop the accreditation standards according to educational circumstances in Iran.*

Methods: *This study was performed in the years of 2005-2006 during multiple stages. In the first stage, international standards were gathered through the internet, and in the second stage, using these standards and the views of expert faculty members, proper standards for the context of Iran were set. During the third stage, Delphi technique was employed for taking votes. Whereas 50 persons having the criteria for entering the study were selected through purposeful sampling method and their viewpoints toward appropriateness of suggested standards for the educational circumstances of the country was obtained using the questionnaire designed in the second stage. The results were analyzed using descriptive statistics.*

Results: *After applying experts' views about applicability of these standards to circumstances in the country, 28 standards and 224 indices for nursing and midwifery education were proposed as final standards.*

Conclusion: *Most standards had almost 90% desirability. Issues such as presenting evidences indicating the ability of speaking in English or qualification for education in Master of Science courses had less desirability. It seems that the main cause of their undesirability is the educational status in Iran.*

Keywords: International standards, Master of Science, Nursing, Midwifery.

Addresses

Corresponding Author: Maryam Allahdadian, Instructor, Department of Midwifery, Felavarjan Islamic Azad University, Isfahan, Iran. E-mail: maryamallahdadian@yahoo.com

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-09-06]

Shayesteh Salehi, Associate Professor, Department of Health, School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. E-mail: salehi@nm.mui.ac.ir
Roshanak Hassan Zahraie, Instructor, Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. E-mail: hasanzahraie@nm.mui.ac.ir
Hassan Farahmand, Instructor, Department of Operating Room, School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. E-mail: farahmand@nm.mui.ac.ir

Source: Iranian Journal of Medical Education 2008 Spr & Sum; 8(1): 15-21.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-09-06]